

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NDA TÜRKİYE'NİN ARABULUCU ROLÜ

Şevval Beste GÖKÇELİK

Misafir Araştırmacı

Rusya-Ukrayna Savaşı Avrupayı güvenlik ve savunma konularında eşi görülmemiş kararlar almaya itmiştir. Rusyanın Ukraynayı işgalinin ardından savaşın eşiğindeyken, Avrupa Birliği, Kievin diğer Batılı müttefikleri ile birlikte, Ukrayna'nın işgale direnmesine destek olurken bunun Rusyaya olan maliyetini yükseltmiştir. Batı dünyası yeni jeopolitik gerçeklere uyum sağlamak zorunda kalırken, savaş AB'nin dış politikasındaki dönüşümleri de hızlandırmıştır.

Savaşın başlamasıyla birlikte Batılı ülkeler Rusya'yı kısıtlamak için kaynaklarını seferber etmişlerdir. Rusya'nın, Ukrayna'nın başkenti Kiev'i işgal etme girişimi ve farklı Ukrayna şehirlerine yönelik saldırıları, dünya kamuoyunda kırmızı alarm yaratmıştır. Batı dünyası, savaşın ulusal ölçeğine ve Rusya'nın Batılı ülkeler tarafından ilan edilen kırmızı çizgiyi ihlal etmesine bir tepki olarak olaylara hızlıca yanıt vermiştir. Bir NATO üyesi olan Türkiye'nin Rusya-Ukrayna savaşındaki tutumu, daha geniş bir çatışmayı önlemek üzerine kurulu olarak ilerlemektedir. Her iki ülke ile istikrarlı ilişkilerini sürdürme isteğinde olan Türkiye'nin savaşın çözümündeki rolünü değerlendirirken, Ankara için çeşitli riskler mevcut olduğunu söylemek gerekir. Ukrayna-Rusya Savaşının gidişatı Türkiye gibi ülkelerin de geleceğini etkileyecek sonuçlara sahip olacaktır.[1]

Türkiye'nin önemi, savaşın tarafların güvendiği bir ülke olması açısından savaşın gidişatını değiştirebilecek müzakere görüşmelerine ev sahipliği yapıyor olmasıdır. Türkiye, her iki tarafla da iş birliğine dayalı ilişkilere sahip olduğu için, savaş boyunca herhangi bir taraf seçmeyerek Rusyayı kınamakla yetinmiştir. Kısacası, Türkiye, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırganlığını eleştirse de, Rusyaya karşı yapılan NATO veya AB yaptırımlarına dahil olmamıştır. Türkiye'nin, Rusya ile ilişkilerini bozmadan olaya çözüm sunma çabalarının ana nedenlerinden biri doğalgaz ihtiyacının yarısını Rusyadan elde ediyor olmasıdır. Ayrıca Türkiye, Rusyadan gaz ithal eden ülkeler arasında bir enerji koridoru olarak görev yapmaktadır, bu açıdan da ilişkileri bozmak istememektedir.[2]

Rusya-Ukrayna Savaşıyla ilgili bağımsız bir politika izleyen Türkiye, diplomatik yollarla gerginliğin tırmanmasını engellemeye ve krizin çözümüne katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Bu sebeple, önemli bir role sahip olan Türkiye, sorunun Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) kapsamında yeniden canlandırılarak çözülmesi gerektiğini savunmaktadır. Savaşın taraflarından Ukrayna ise, NATOyu işin içine çekerek bir çözüme

ulaşmaya çalışmaktadır. Sorunu NATO ittifakı üzerinden zözmeye çalışan ve duruma güvenlik perspektifinden bakan ABD gibi bazı Batılı ülkelerin aksine, Türkiye konuya siyasi bir perspektiften yaklaşmayı tercih etmiştir.[3]

Türkiyede bir araya gelen Ukrayna ve Rusya taraflarının yorumları değerlendirilecek olursa Ukraynalı yetkililer, NATO'ya katılmaktan vazgeçmeye ve nükleer silah edinme çabalarını durdurmaya hazır olduklarını belirtmişlerdir. Öte yandan, Rusya'nın Kiev'in kuzeyinden çekilmesi savaşı sona erdirmek adına müzakereler için masaya oturmaya hazır olduğu görüşlerini gündeme getirmiştir. Rusyanın bu hamlesi askeri olarak istediği gibi ilerleyemediği için geri çekildiği şeklinde yorumlanırken başka bir düşünceye göre farklı yerden taarruza geçmeye hazırlanan Rusya, ordularını başka yerlere yönlendirmektedir. Ancak, Rus ve Ukraynalı müzakerecilerin geçen hafta İstanbulda görüşmesinin ardından ortaya çıkan olumlu hava Bua'dan gelen görüntülerin gölgesinde kalmıştır.[4]

Ukrayna'daki sivil lmleri Moskova ve Kiev arasındaki barış görüşmelerini zorlaştırsa da, Türk yetkililer dışışleri bakanları seviyesinde müzakereleri devam ettirme çağrısında bulunmaktadır. Konuyla ilgili Rusya tarafı, Ukrayna'da sivilleri hedef aldığı yönündeki iddiaları reddederken, Ukrayna Devlet Başkanı Volodymyr Zelensky, Buada yaşanan olayları savaş suçu ve soykırım olarak nitelendirmiştir. Batılı lkeler ise sivil ölümlerine tepki olarak Rusya'ya karşı yaptırımları artırmıştır.[5] Türkiye Dışışleri Bakanı Mevlt avuşoğlu, yaptığı açıklamada, Ukrayna'nın Bua kasabasından sivil ölümlerine dair gelen görüntüleri kabul edilemez ve insanlık için utanç verici olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla hem Rusya hem de Ukrayna ile güçlü bağları olan NATO yesi Türkiye ihtilafın sona ermesi için arabuluculuk yapmaya devam edecek gibi görünüyor.

atışmanın başlangıcından beri iki taraf arasında arabuluculuk yapmayı ve barış görüşmelerine ev sahipliği yapmayı teklif eden Ankara, Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne ve egemenliğine verdiği desteğin altını çizmeyi ihmal etmemektedir. Rusya işgalini uluslararası hukukun kabul edilemez bir ihlali olarak nitelendiren Türkiye, enerji, savunma ve turizm bağları bulunan Rusya ile iyi ilişkilerini tehlikeye atmamak adına adımlarını dikkatli bir şekilde formüle etmeye çalışmaktadır. Olumlu sinyaller verilen müzakereler sonrasında, Ukraynadan gelmeye devam eden görüntüler barış görüşmelerini sekteye uğratmıştır. Bu olaylar sonrasında Türkiye, Rusya ve Ukrayna arasındaki çatışmaların sona ermesi adına çabalarına devam edeceğine yönelik söylemlerde bulunurken, kendisinin her iki tarafla da iletişim kurma kabiliyetinin önemli bir avantaj olduğunun altını zmiştir.

*Resim: <https://www.ntv.com.tr/ukrayna-savasi/rusya-ukrayna-savasinda-39-gun-ukrayna-disisleri-bakani-asil-savas-guneyde-baslamak-uzere,GWISsxWArkCWTgQcUq1r6A>

[1] W. Robert Pearson, Turkey between Ukraine and Russia, 28 March 2022, MEI, <https://www.mei.edu/publications/turkey-between-ukraine-and-russia>

